

виступають на концертах та фестивалях як в Україні, так і за кордоном, що сприяє їхній популяризації.

Під час уроків музики діти можуть вивчати національні гімни, народні пісні, музичні інструменти та танці, що сприяє формуванню патріотичних почуттів поряд із сучасними композиціями. Вони вчаться поважати та цінувати свою культуру, історію та традиції, що веде до поглиблення патріотичного світогляду.

Крім того, музика може бути використана для виховання почуття громадянської відповідальності та активної участі в житті країни. Через спільне виконання патріотичних композицій діти навчаються співпрацювати, розвивати вміння слухати один одного та дотримуватися правил.

Висновки. Отже, викладання музики для дітей може стати потужним інструментом у формуванні патріотичних цінностей. Цей підхід сприяє не лише розвитку музичних здібностей, але й вихованню громадян, які пишаються своєю країною та готові долучитися до будівництва майбутнього.

Список використаних джерел

1. Авдієвський А. Т. Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження. Мистецтво у школі. Київ : УДПУ. Вип. 1., 1996.
2. Національна Державна комплексна програма естетичного виховання.
3. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Абрис, 2002.
4. Чорна К. І. Основні проблеми та напрями виховання молодого громадянина незалежної України. Нові технології виховання. Київ, 1995. С. 28-32.

Кузнєцова Оксана,
викладачка Полтавської міської школи
мистецтв «Мала академія мистецтв»
імені Раїси Кириченко,
Гаврась Андрій,
викладач Полтавської школи мистецтв
«Малої академії мистецтв»

імені Раїси Кириченко
(м. Полтава)

ВИКОРИСТАННЯ ФОНОГРАМИ У РОБОТІ З ДИТЯЧИМ АНСАМБЛЕМ СКРИПАЛІВ

Анотація. Проаналізовано виховне значення колективного музикування в дитячому ансамблі скрипалів як одного із найбільш цікавих та творчих форм роботи. Висвітлено використання фонограми у роботі з дитячим ансамблем скрипалів. Запропоновано нотні редактори для використання у практичній роботі.

Ключові слова: творчі здібності, фонограма, концертні виступи, ансамблева гра.

З метою покращення формування творчих здібностей та виконавських якостей дітей, що займаються ансамблевою грою, виникла ідея застосування методу ансамблевого музикування під фонограму.

Головною творчо-виконавською метою застосування різноманітних фонограм для дитячого ансамблю скрипалів є відтворення емоційного змісту оригіналу в новому звучанні з набуттям інших темброво-фактурних та колористичних якостей.

Створення фонограм для творів сучасної музики різних стилів та жанрів, надають додаткові можливості для художньо-творчої самореалізації учнів, розвивають їх музично-технічні та виконавські навички гри на скрипці, урізноманітнюють репертуар з урахуванням індивідуальних потреб та особливостей учнів.

Вперше у звітному концерті Полтавської школи мистецтв «Малої академії мистецтв» імені Раїси Кириченко, що проходив у палаці дозвілля «Листопад» у 2007 році, дитячий ансамбль скрипалів «Фантазія під фонограму виконав «Паризьку мелодію» А. Маре. Відтоді виступи цього ансамблю скрипалів на звітних концертах школи та майданчиках міста під фонограми стали традиційними. Учням подобалася «Французька мелодія»

А. Маре, яка стала творчою візитівкою колективу.

Поступово репертуар колективу поповнився іншими творами, серед яких лірична «Пам'ять» Е.-Л. Веберна, романтична «На крилах пісні» Ф. Мендельсона, обробка української народної пісні «Вийди, вийди, Іванку» та інші твори.

Більше 20 років «зразковий» ансамбль скрипалів «Фантазія» у своїх виступах використовує фонограми, які розширюють можливості виступів на вуличних сценах та у залах, де немає фортепіано. Твори, що виконуються під фонограму, звучать більш яскраво, а виступи ансамблю стають більш публічними. Незважаючи на участь у різних фестивалях та конкурсах, ансамбль скрипалів «Фантазія» Полтавської школи мистецтв «Малої академії мистецтв» імені Раїси Кириченко є окрасою концертів на різноманітних міських заходах.

Сьогодні, особливо в умовах он-лайн навчання, за допомогою мобільних гаджетів учні мають змогу вдома вчити свої партії, маючи фонограми творів, що вивчаються.

Для учнів молодших класів ми добираємо нескладний ансамблевий репертуар з пісеньок, яким діти самі дали назву – «крихітки». Учні з великим задоволенням грають «пісеньки-крихітки» переважно на відкритих струнах або з мінімумом нотного тексту. Ритмічно ці пісеньки теж нескладні. Учні добре знають, що перед тим, як починати грати під фонограму, потрібно гарно вивчити свою партію. Допомагає цьому сольфеджування під мінус, а для точного ритмічного сольфеджування – метроном. «Пісеньки-крихітки» сприяють створенню на заняттях гарного настрою та допомагають вивчати з учнями молодшої групи ансамблю скрипалів ноти і опанувати ритмічний малюнок. Після того, як учні молодших класів засвоїли свою партію, вони починають грати разом зі старшими учнями. Спочатку це відбувається без фонограми і без акомпанементу, а згодом – разом із концертмейстером. Після того, як твір повністю опановано, пропонується гра під фонограму.

Наступним етапом підготовки до публічного виступу є репетиції на

сцені школи із використанням фонограми, що, зазвичай, дає гарний результат.

Фонограму можна створити за допомогою нотного редактора: Sibelius, Finale, Muse Score, або звернутись за допомогою до професійного аранжувальника. В мережі Internet існує багато сайтів, що пропонують фонограми з розділами за інструментами, жанрами та виконавцями. «Computer Music» – американський науковий журнал з тематики, що стосується сфери комп'ютерної музики. Він покликаний допомогти своїм читачам створювати чудову музику за допомогою PC або Mac. На сайті sotcatalog.info представлена збірка кращих програм, які можна скачати безкоштовно, а також це можна зробити он-лайн.

Важливо, щоб фонограма була якісною і відповідала певним вимогам, зокрема була достатньо гучною, чіткою, дотримувалася структури твору, тональності, гармонії. Редагуючи фонограму, можна вирізати, копіювати, змінювати тональність та темп, переміщати або видаляти фрагменти, накладати звукові ефекти, видаляти звукові ефекти (кляцання, шипіння), корегувати гучність. Це робота складна і кропітка. Її виконує концертмейстер ансамблю Ноздрін В. М.

На початковому етапі вивчення музичного твору доводиться створювати фонограму у 2-3-х різних «робочих» темпах, тому що учні не можуть грати швидко. Тільки після того, як технічно та інтонаційно опановується темп твору, ми починаємо грати під фонограму в потрібних темпах. Кожного разу маємо творчий пошук темпів, що обумовлюється можливостями дитячого виконання.

Потрібно пильнувати за тим, щоб фонограма динамічно не «перекривала» гру дітей. Особливо це стосується гри у великих концертних залах або на вулиці, коли після того, як включається фонограма, практично нічого вже не можуть змінити виконавці. В таких випадках допомогти вирівняти співвідношення звучання ансамблю та фонограми може звукооператор. Для цього бажана репетиція перед концертом.

Учні знають, що існують різні стилі в музиці, які вимагають академічної або естрадної поведінки на сцені. Стиль поведінки на сцені задає сам твір, який виконує ансамбль скрипалів. Фонограми часто допомагають учням зрозуміти характер твору.

В ансамблевому, як і в сольному виконавстві, потрібні навички володіння інструментом та навички сумісного музикування. Виконуючи музичний твір під фонограму, учні:

- навчаються слухати один одного та акомпанемент, розуміти роль своєї партії при виконанні музичного твору;
- розвивають уміння грати разом і ритмічно, володіти єдиними штрихами, апліатурою та динамікою;
- навчаються «підхоплювати» партію на слух;
- опановують уміння самостійно вивчати партію;
- напрацьовують навички публічних виступів (уміння виразно, у відповідності до стилю виконувати музичні твори) та навички сценічної поведінки.

Зазначимо, що у репертуарі зразкового ансамблю скрипалів «Фантазія» упродовж навчального року, зазвичай, опановується до десяти різнохарактерних творів, які виконуються як під супровід фортепіано, так і під фонограму.

На основі 20-річного досвіду керівника дитячого ансамблю скрипалів можемо зазначити, що процесу формування стійкого інтересу учнів до ансамблевого музикування, вдосконаленню ігрових навичок й, активізації їх занять і стабільності публічних виступів, сприяє музикування у супроводі фонограм.

Гра в ансамблі під фонограму стимулює розвиток емоційної пам'яті, уваги, формує відчуття точного ритму, сприяє творчій активності. Ансамбль скрипалів допомагає розвивати базові навички, отримані на заняттях по спеціальності та формує комплекс умінь та навичок, необхідних

для ансамблевого музикування. Колективне музикування виховує любов до музики, почуття відповідальності за виступ.

Список використаних джерел

1. Андрейко О. І. Виконавська культура скрипаля: теорія та методика формування / наукові записки Серія: Педагогічні науки. Випуск 167. Львів: Галицька видавнича спілка, 2013. 298 с.
2. Єзерська Т. В. Початкове навчання гри на скрипці. Київ : Довіра, 1999. 166 с.

Кузьменко Олена,
викладач теоретичного відділу
Полтавської дитячої музичної
школи № 3 імені Бориса Гмирі
(м. Полтава)

РОЗВИТОК ВОКАЛЬНО-ІНТОНАЦІЙНИХ НАВИЧОКУЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО ЗА ДОПОМОГОЮ РЕЛЯТИВНОЇ СИСТЕМИ ВІДНОСНОЇ СОЛЬМІЗАЦІЇ З. КОДАЯ

Анотація. У статті висвітлено музично-педагогічну концепцію угорського композитора, педагога, фольклориста Золтана Кодая, зроблено аналіз релятивної сольмізації, яка сприяє розвитку вокально-інтонаційних навичок, метро-ритмічного відчуття, музичної пам'яті, творчого мислення та активізації музичних здібностей учнів, обґрунтовано значимість релятивної системи сольмізації для теорії та практики музичної освіти.

Ключові слова: урок, сольфеджіо, учні, розвиток, релятивна система, лад, сольмізація, вокально-інтонаційні навички.

Постановка проблеми. Урок сольфеджіо в школі включає в себе багато завдань, які спрямовані на розвиток творчих здібностей дитини: ритмічні, слухові, творчі навички, вміння сприйняти та відтворити почуті музичні елементи, або мелодію взагалі. Всі ці якості неможливо здобути, якщо не володіти вокально-інтонаційними навиками, тобто чути музичні